

ka yhä pelkää kurkistaa Galilein kaukoputkeen ja näin leikkaa siivet omalta älylliseltä uteliaisuudeltaan.

Eskola ja Heikka lähtevät pohdiskeluihinsa kulttuurin ääriäidoilta ja taivaatavat jännittävästi toistensa ohi. Empiirikosta sukeutuu näkymättömän tunnustelija; hengellisen elämän esipaimen ja ”tuonpuoleisen” asiamies kohdentaa kriittisen ja kyselevän katseensa selkeästi ”tämänpuoliseen”. Molemmat liikkuvat kuitenkin ajatuksineen samoissa

kehyksissä; molempia askarruttavat järkipärisyyden murentuminen ja uuden toivon, uuden utopian – tiedettä paremman messiaan – mahdollisuus. Mistä viriäisi toiminnan tuuli? Eskolan asettamassa kysymyksessä sosiologin ja teologin yhteinen huoli kohtaavat.

Molemmat ovat ajattelijoina sekä syviä että selkeitä. He kirjoittavat kirkasta ja nautittavaa kieltä.

EERO SILVASTI

ANTTI ESKOLA
USKON TUNNUSTELUA
MITÄ JUMALASTA PITÄISI AJATEL-
TELLA?
HELSINKI: OTAVA, 1999
203 s.

MIKKO HEIKKA
PARATIISI AJATTELEE MEISSÄ
ENTÄ KADOTUS?
HELSINKI: KIRJAPAJA OY, 1999
191 s.

VALISTAVASTI VÄKIVALLASTA

Katujen turvattomuus ja väkivalta on nykyisin yksi suomalaisten keskeisistä huolenaiheista. Vuonna 1999 tehdyn mielipidetutkimuksen mukaan lähes 90 prosenttia meistä on sitä mieltä, että yhteiskunnan turvallisuudessa ja rikollisuuden ja väkivallan määrässä on kymmenen viime vuoden aikana tapahtunut muutosta kielteiseen suuntaan. Myös tiedotusvälineet, erityisesti iltapäivälehdet, ovat kiinnittäneet väkivallan ongelmiin viime aikoina paljon huomiota.

Syvä huoli ja näyttävä uutisointi väkivaltarikoksista liittyvät yhteiskunnan yleiseen ilmapiiriin. Sosiaalisista ongelmista käytävässä julkisessa keskustelussa on korostunut järjestystä painottava näkökulma (ks. Jussi Simpuran ja Christoffer Tigerstedtin artikkeli Yhteiskuntapolitiikan nrossa 5–6/99). Tällä taas on yhteys yhteiskunnan taloudelliseen ja sosiaaliseen murrokseen ja

sen luomaan epävarmuuteen ja turvattomuuteen.

Helsingin kaupungin tietokeskuksen tutkija Martti Tuominen on tehnyt yksityiskohtaisen ja mietityn tutkimuksen pahoinpitelyrikollisuudesta Helsingissä. Tilastoilla argumentoituva työ luo väkivallan ongelmista käytävälle keskustelulle vankkaa tietopohjaa. Seuraavassa yritän välittää eteenpäin joitakin sen sisältämiä valistuksen aineksia.

Kuva pahoinpitelyjen määrästä ja sen kehityssuunnasta Suomessa muodostuu varsin erilaiseksi sen mukaan, tukeudutaanko virallisiin rikostilastoihin vai kysytäänkö ihmisiltä, ovatko he joutuneet pahoinpitelyn uhriksi (ns. uhritutkimukset). Poliisin tietoon tulleiden pahoinpitelyiden määrä on viime vuosikymmenten aikana lisääntynyt voimakkaasti. Vuosina 1990–97 poliisin tietoon tuli koko maassa keskimäärin 21 270 pahoinpitelytapausta

vuotta kohti, kun pahoinpitelyjen määrä 1970-luvulla oli 12 390 vuotta kohti ja 1950-luvulla keskimäärin vain 5 670.

Vuodesta 1980 lähtien tehtyjen uhritutkimusten antama kuva poikkeaa tästä tilastokuvasta kahdella tavalla. Väkivaltatapauksia on uhritutkimusten mukaan moninkertaisesti enemmän kuin poliisille ilmoitetaan, mutta niiden määrässä ei näyttäisi tapahtuneen olennaista lisäystä 20 viime vuoden aikana – päinvastoin vammoihin johtaneet tapaukset näyttäisivät vähentyneen. Tilastoitujen pahoinpitelytapauksen määrän kasvun taustalla tutkijat näkevät ilmoitusherkkyuden lisääntymisen: kansalaiset ovat entistä herkemmin kääntyneet poliisin puoleen väkivallan uhriksi jouduttuaan.

Helsingissä pahoinpitelyjä tapahtuu poliisitilastojen mukaan eniten sekä absoluuttisesti että väestömäärään suhteutettuna. Poliisin tietoon

Taulukko 1. Pahoinpitelyrikokset Helsingissä 1990-luvulla

vuosi	lukumäärä
1990	4 898
1991	4 708
1992	4 070
1993	3 674
1994	3 879
1995	4 535
1996	4 772
1997	4 771
1998	4 880
1999	4 749

tulleiden pahoinpitelyjen määrä kasvoi kaupungissa voimakkaasti 1980-luvun loppupuolella. Lamavuosina 1991–93 määrä pieneni selvästi, mutta vuonna 1994 käyrä kääntyi jälleen nousuun, ja vuoden 1998 tapausmäärä hipoi jo vuoden 1990 huippulukua (taulukko 1).

Pahoinpitelyjen tekopaikkaa tarkastelemalla käy ilmi, että 90-luvun loppuvuosien kielteinen kehitys johtui yksityisissä asunnoissa tapahtuneiden pahoinpitelyjen (lähinnä parisuhdeväkivaltaa) raportoinnin lisääntymisestä; ravintoloissa ja yleisillä paikoilla tapahtuneiden pahoinpitelyjen määrä pysyi vuosina 1995–98 jokseenkin ennallaan.

Suuri kysymys on nyt se, ovatko kasvavat luvut seurausta todella lisääntyneistä väkivallanteoista vai lisääntyneestä ilmoitusherkyydestä vai molemmista. Tekopaikkatarkastelu viittaa siihen, että ainakin ilmoitusherkkyys on lisääntynyt: suurelta osin piiloon jääneestä parisuhdeväkivallasta on alettu ilmoittaa po-

liisille aikaisempaa herkemmin.

Vuonna 1998 pahoinpitelystä epäillyistä peräti 90 prosenttia oli miehiä. Ikäluokan kokoon suhteutettuna eniten pahoinpitelyihin syyllistyviä on 17–18-vuotiaiden keskuudessa, ja viime vuosina väkivaltaan syyllistyvien joukko on vielä nuorentunut. Absoluuttisina lukuina eniten pahoinpitelyrikoksia tekevät kuitenkin 25–40-vuotiaat aikuiset miehet, sillä he ovat suurimpia ikäluokkia Helsingissä. Pahoinpitelyn tyypillinen uhri puolestaan on poliisitilastojen mukaan vähän alle 20-vuotias mies. Pahoinpitelyt näyttävät usein kehkeytyvän nuorten keskinäisistä miehuuskokeista, kun ne "karkaavat käsistä".

Yli 70 prosenttia alle 20-vuotiaiden tekijöiden pahoinpitelyistä tapahtuu yleisillä paikoilla (kaduilla), mutta aikuisten miesten kohdalla myös asunnot ovat merkittävä väkivallan tapahtumapaikka (parisuhdeväkivalta ja ryppyporukoiden sisäiset välienselvittelyt). Alkoholi on vahvasti läsnä niin nuorten kuin aikuistenkin pahoinpitelytapauksissa: poliisin vuonna 1997 selvittämässä tapauksissa 80 prosenttia pahoinpitelyn tekijöistä oli tekoheikkäällä humalassa.

Suuri osa pahoinpitelytapauksista liittyy viikonlopun ilt- ja yöelämään. Vuosina 1996–98 poliisin tietoon tulleista pahoinpitelyistä lähes 60 prosenttia tapahtui perjantain, lauantain ja sunnuntain aikana. Pahin paikka on rautatieasema ja sen välitön ympäristö. Myös Kalliossa tapahtuu kaupungin alueiden keski-

määrää enemmän pahoinpitelyjä; niiden selvä keskittymä on Sörnäisten metroaseman tienoilla ja siitä länteen pitkin Helsinginkatua ja Vaasankatua. Ydinkeskustan ja kantakaupungin ulkopuolella väkivallan "kuumia pisteitä" ovat metroasemat, rautatieasemat ja ostoskeskukset itäisessä ja koillisessa Helsingissä. Pahoinpitelytilastot vastaavat varsin hyvin ihmisten mielikuvia turvattuuden tunnetta ja väkivallan pelkoa aiheuttavista alueista: vuonna 1993 tehdyssä kyselyssä tällaisiksi alueiksi miellettiin juuri rautatieaseman ympäristö, Kallio ja itäiset kaupunginosat.

Niille, jotka pelkäävät joutuvansa yllättäen väkivallan kohteeksi pimeillä syrjäkujilla tai hiljaisissa puistoissa, Martti Tuomisen tulokset ovat ehkä helpottavaa luettavaa. Pahoinpitelyrikoksia tapahtuu eniten siellä, missä ihmisiä on paljon liikkeellä ja missä muutoinkin tapahtuu paljon kaikenlaista. Väkivalta ei ole normaalin arkisen vuorovaikutuksen jyrkkä vastakohta, vaan "kasvaa esiin" tiheästä kaupunkimaisesta kohtaamisten rihmastosta.

MATTI PIIPSA

MARTTI TUOMINEN
TURVALLINEN HELSINKI
PAHOINPITELYRIKOLLISUUS
HELSINGISSÄ
HELSINGIN KAUPUNGIN TIETO-
KESKUS
TUTKIMUKSIA 1999: 10
84 s.